

Poštšina plačana v gotovini

Cena 2 Din

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1931/32

Arsène Lupin

Premijera 19. decembra 1931

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: FR. LIPAN

*Novosti za damske
plašče pravkar došle!*

**A. & E. Skabernè
Ljubljana**

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 19. decembra 1931

Vesele božične praznike in srečno Novo leto

Uam želi

Uredništvo »Gled. lista«

Fr. L.:

Fran Govekar

(K šestdesetletnici.)

Desetega decembra t. l. je obhajal višji mag. svetnik v p. gospod Fran Govekar svoj šestdeseti rojstni dan.

Zelo pestro in neumorno je njegovo delovanje. Uveljavljal se je kot časnikar, kot pisatelj, prevajalec, dramaturg, urednik in kot dramatik. Večino svojega dela pa je posvetil naš jubilatni gledališču in zato nas ob tej priliki zanima posebno kot gledališki človek.

Dramaturgiral je »Rokovnjace«, »Legionarje«, »Desetega brata«, spisal igro »Martin Krpan«, trodejanko »Grča« in »Mrakove«. Pred vojno je bil trikrat intendant in enkrat ravnatelj, po vojni pa je bil l. 1918. in 1919. med prvimi voditelji našega gledališča. Ko je odložil upravne posle, je postal gledališki kritik, ki že več kot deset let javno pretresa naše predstave in naše delovanje.

Ves pomen Govekarjevega gledališkega dela bo moral šele bodoči gledališki zgodovinar do dna zajeti in ga pokazati v pravi luči. Gotovo je le dejstvo, da se je vse naše gledališko življenje dolgo let pred vojno ozko dotikalo imena Frana Govekarja, ki je stal vedno v sredini teatarskega sveta. Največja njegova zasluga je brez dvoma ta, da je ob prevratu zopet oživila naša Talija. Kot gledališki vodja pa je bil predvsem previden organizator in spreten teatarski finančnik. To je odlika, ki je pri gledaliških vodstvih vsega sveta zelo redka in obenem zelo potrebna.

Biti toliko časa intendant — to je veliko, biti toliko časa intendant slovenskega gledališča — to je še mnogo, mnogo več. Pred nami se vrti množica dramskih in opernih predstav, ki jih je posećala pred vojno naša publika v deželnem gledališču. To je bila še doba bojev za najmanjše pravice slovenske besede. Doba bojev za razčišćenje gledališke umetnosti, ki se je takrat porajala iz idealnega in požrtvovalnega »čitalniškega« diletantizma. Obenem pa je bila to doba ljubezni do vsega, kar je bilo slovensko in naše. Danes, v dobi državnih gledališč, ne smemo soditi takratnega gledališkega življenja preveč prešerno, nasprotno, govoriti moramo o takratnih delavcih s spoštovanjem in občudovanjem. Mogoče ni zmote v trditvi, da takratni notranji gledališki razmah razmeroma ni prav nič zaostajal za današnjim. Takratno gledališče ni bilo nič manj bistven del slovenske meščanske družbe kot danes. Zakaj čas, ko bo gledališče nujen in vidno živ sočlen vsega narodovega življenja — tisti čas šele prihaja.

Pred nami vstajajo spomini na odlične igralce, pevce, dramatike in komponiste, ki so začeli takrat stopati pred javnost. Koliko uspehov, dela, razočaranja, zakulisnih težav, priznanja, zlobe in zavisti je povezano v pestri venec tako dolgoletnega gledališkega delovanja!

Jubilant Fran Govekar pa je ostal sredi vsega vrveža čil in neumoren!

Povedali smo že, da nas preresetava nad deset let. Toda ni mu še zmanjkalo pohvale, če ga predstava navduši, še manj pa se mu je obrabil bič, s katerim nas namaha, kadar mu nismo všeč.

Za Govekarjeve kritike je vedno značilno njegovo osebno stališče do uprizorjenega dela in do predstave. Vedno hoče biti objektivni in ljubezniv do gledališča, toda kar naenkrat nas strga tam, kjer bi najmanj pričakovali, drugič pa zopet pohvali, ko smo se bali ravno nasprotnega. Tako se vse lepo izravna in Govekarjeve kritike sprejemamo tako kot njega dni dr. Zarnikove: njegove graje so očetovske, ki morajo biti včasih stroge, drugič pa so že bolj prijazne, da otroci ne obupajo nad očetovo ljubeznijo. Fr. Govekar je z gledališčem tako blizu v rodu, da je vsakega njegovega uspeha vesel in besen nad slehernim neuspehom. Kot kritik je ostal dosleden in svojim načelom zvest. Vsak igralec si je takoj na jasnem, kadar čita njegovo kritiko, da jo je napisal gledališki praktik.

Gospodu Fr. Govekarju čestitamo k jubileju z iskreno željo, da ohrani do našega gledališča vso ono ljubezen, ki jo od njega pričakuje, ljubezen, ki jo gledališče potrebuje in zasluži!

Arsène Lupin

Maurice Leblanc, francoski pisatelj, se je rodil leta 1864. v Rouenu. Pričel je delovati l. 1892. v dnevniku »Gil Blas« s pripovednim feljtonom »Žena«. Najprej je objavil analitične romane: »Mrtvečevo delo«, »Armelle et Claude«, »Zaprte ustne« itd. Potlej se je obrnil proti redarskemu romanu ter ustvaril znamenit lik z nazivom Arsèn Lupin, ki je naglo zaslovel. Vladimir Levstik nam je poslovenil »Arsène Lupin, gentlemen cambrioleur« iz l. 1907. Naslednje leto je izšlo: »Arsène Lupin contre Sherlock Holmes«, potlej »Votla igla«, »813«, »Kristalni zamašek«, »Izpoved Arsena Lupina« (1914), »Trije zločini Arsena Lupina« (1917), »Zlati trikotnik« (1918), »Les Dents du Tigre« (1920), ki jih imamo tudi v slovenščini, »Strašni dogodek« (1924), »Gospodična zelenih oči« (1927) itd. Ti romani vsebujejo mnogo presenečenj in gibanja.

Francis Wiener, nazvan Croisset, je belgijskega pokolenja, rojen v Bruslju 1877. Začel je s snopičem pesmi »Les Nuits de quinze ans« (1898), pisal kronike v dnevnike, potlej se čisto posvetil gledališču in dal s stalnim uspehom igrati lahne komedije, duhovito razbrzdane, ki s svojo drznostjo spominjajo Marivauxa in obenem Crébillona mlajšega, n. pr. »Kdor preveč objema« (1899), »Iz vpljudnosti«. Cenzura je prepovedala igrati »Moža z odrezanim uhljem« (1900). S Croissetom je sodeloval M. de Waleffe: »Ne vem kaj« (1901). Potem gospa Gresac: »Kerubin«, »Obe lahkoživki«. Celo vrsto komedij sta spisala skupno z E. Arèneom: »Pav«, »Dober namen«, »Sreča« itd. Tudi M. Leblanc je delal s Croissetom: »Arsène Lupin« (1908). Zatem je objavil sam dva igrokaza. Tik pred vojno je nekoliko razširil svoj način: »Skobec« (1914). Po svetovnem požaru je nadomestil A. de Caillaveta kot sodelavca pri pokojnem R. de Flersu, s katerim sta spravila pred občinstvo: »Povrat« (1920), »Gospodovi vinogradi«, »Romanca«, »Nova gospoda«, »Doktor Mirakelj« (1926). L. 1928. se je uprizorila njegova »Livreja gospoda grofa«. S potovanja po Indiji je prinesel slikovit snopič vtiskov »La Féerie cinghalaise«.

V Ljubljani je bila premiera »Arsena Lupina« dne 26. oktobra 1910, in sicer v prestavi Fr. Kobala ter režiji H. Nučiča. Kritike so delo in posebno igralce enoglasno pohvalili, enoglasno pa se tudi jezili, da se je bila predstava začela šele ob $\frac{3}{4}$ 8 in je trajala do $\frac{3}{4}$ 11. Gotovo bo zanimiv izveček iz takratnih časopisnih poročil:

»Izvrstna sta bila v tekmi za boljše igranje gg. Nučič (A. Lupin) in Bohuslav (Guerchard)... Nučičev dober oproda je bil g. Danilo (Charolais), ki se neverjetno pomlaja in celo dobro memorira. Pohvalno nam je omeniti gđc. Setřilovo (Sonja) in Wintrovo (Germaine), ki pa sta imeli to pot nehvaležni vlogi.

Pozabiti ne smemo na go. Bukšekovo, ki je svojo vlogo prav dobro rešila. Veliko smeha je vzbudil g. Molek (Firmin), najoriginalnejši v vseh sličnih vlogah. G. Verovšek (Gournay) bi bil lahko mnogo boljši ...» (»Slov. Narod«.)

»Veseli nas, da moremo to pot pohvaliti Nučiča ... Posebno nam je ugajal njegov diabolski smeh in res prav dobra mimika. Vreden partner je bil Guerchard (Bohuslav), ki je s svojo cinično mirnostjo dosegel velik uspeh. Njegove umerjene kretnje in nepretiranost so v soigri z Nučičem dosegle koncem III. dejanja višek večera. Germaine (Wintrova) je vloga, ki je samaposebi, da rabim tehnični izraz, »peš«; da je Wintrova napravila iz nje več kot pisatelja, ji štejemo v nemalo priznanje. Molkov Firmin je bil kreacija, ki se je dvigala nad srednjo mero in bila dober tip. Danilov Charolais nam je ugajal, ker je bil samostojno ustvarjen in ne šablonski.« (»Slovenec«.)

To navajamo že radi tega, ker se gotovo še marsikdo spominja »Arsēna Lupina« — pred dvajsetimi leti. Saj imamo še igralce, ki so takrat sodelovali, med nami: Drenovec, Peček in Železnik; poslednji je igral takrat isto vlogo, kot jo igra danes.

Edvard Gregorin:

Berlinska gledališča

(Konec.)

Oder, ki goji istotako pravo umetnost, je nadalje tudi »Deutsches Künstlertheater« (Nürnbergstrasse). S Pagnolovo komedijo »Zum goldenen Anker«, so znova potrdili sloves zavoda (Käte Dorsch, Wieman in Tiedtke).

Umetniško usmerjeno je »Renaissance Theater« (Hardenbergstrasse), intimno luksuzno gledališče, da privlačuje že sama notranjost. Tu igrajo navadno najmodernejšo salonsko komedijo, zlasti francosko. Na tem odru se večkrat rad pokaže tudi Albert Bassermann.

Direktor Barnowsky, vodilna berlinska teatarska osebnost, vodi dvoje gledališč: »Das Berliner Theater« (Charlottenstrasse) in »Theater in der Stresemannstrasse«. Večinoma vabi na gostovanja znana gledališka imena in pokaže z odra z veseljem tudi filmske obraze, kakor so: Elizabeth Bergner, Lil Dagover, Ernst Deutsch, Alfred Abel, Harry Liedtke, Aleksander Moissi itd. Slavljena Elizabeth Bergner pa mu včasih rada malo poigra in nastopa le v gledališču na Stresemannovi cesti, ker ima, kakor pravi, na drugih odrih smolo. K njemu se je prešelil tudi Moissi in polnil gledališče z »Idiotom«. Emil Jannings polni hišo vedno, kadar se oglasi. S komedijo »Geschäft ist Geschäft« je v »Theater des Westens« dražil občinstvo do solz in smeha. »Theater des Westens« (Kantstrasse) je lepo, zelo prostorno gledališče, toda umetniško brez prave smeri. Prinaša navadno

gostovanja raznih skupin: dramskih, opernih, operetnih in revijskih. V njem poje večkrat tudi Richard Tauber.

Kmečko komedijo in živčno dražljive stvari daje »Theater am Schiffbauerdamm«. Sodelujoči igralci so angažirani od igre do igre, vendar gleda vodstvo na veliko resnost in na vtis predstav.

Takoj zraven se razteza največje berlinsko gledališko poslopje »Das große Schauspielhaus«. Sedežev ima za 3266 gledalcev, ki napolnijo ogromne cirkuške terase od tal do stropa. Notranjščina je v samih kapnikih in razsvetljava je magična. Izliva se nekje od stropa in izza kapnikov. Blagajne tega gledališča komaj sproti prodajajo in šlagerje, ki jih pojo in plešejo zvečer na odru, žvižgajo že ribe v Spreeji. Vsaka uprizoritev je svetovna atrakcija. Nastopa nad 700 kostumov, in direktor Charell skliče vse mogoče igralce, komike, pevce, plesalce, akrobate, balerine itd. Vse se suče, vrti in kaže svoje linije, kakor na primer sedaj že nad eno leto, večer za večerom, ob nedeljah in praznikih celo po dyakrat, v reviji »Im weissen Rössl«. Vsaka predstava je resničen dogodek, ki traja tri ure. Zdi se mi, da berlinsko občinstvo sploh ljubi dolge predstave.

Ne daleč proč je »Die komische Oper« in »Der Admiral-Palast«, obe ob sloveči Friderikovi cesti v središču Berlina. Tu pojo in plešejo veselo opero, opereto, revijo in igro s petjem.

Moderne operetne novitete daje »Metropol-Theater« s samo izbranimi operetnimi pevci in plesalci. Korak poleg je »Theater in der Behrenstrasse« s svojo znano veseloigro.

V smeri umetniškega dela gredo poleg zgoraj naštetih še »Kleines Theater«, »Komödienhaus«, »Lessing-Theater«, »Lustspielhaus«, »Theater am Nollendorfplatz« in »Die Tribüne«.

Večinoma precej neumetniško lice pa razodevajo razna preprosta gledališča, kakor — »Rose-Theater«, »Theater in der Klosterstrasse«, »Trianon-Theater«, »Neues Theater am Zoo« in drugi, ki se pojavljajo navadno samo od sezone do sezone ali od časa do časa.

Opere najvišje umetniške cene sta že omenjeni obe državni in pa »Die Städtische Oper in Charlottenburg«. Nepozaben vtis zapusti predstava velike državne opere »Unter den Linden«. Oder te zgradbe, ki jo je zidal Friderik Veliki, je 36 m dolg in 36 m širok. Pred kratkim so ga opremili z novimi tehničnimi aparati in najnovejšo lučjo. Velika scena zadovolji vsakega razvajenega gledalca. V potratni opremi in kostumih nastopa v težjih operah, kakor je »Aida«, nad 400 ljudi. Tu pojeta tudi g. Rijavec in ga. Strozijeva iz Zagreba. Notranjščina je staroteatrska in ima poleg parternih lož še pet nadstropij.

Najnovejše operno poslopje je »Die Staatsoper am Platz der Republik«. Po umetniškem podajanju ne zaostaja za prvo. V nji so filmali tudi znani film »Ariane« z Bergnerjevo in Forsterjem. Poslopja se drži velika okrogla dvorana, v kateri prirejajo elitne gledališke bale in redute.

Najimpozantnejša operna zgradba pa je mestna opera v Charlottenburgu. Pred njo se ustavi menda vsak tujec. Umetniško tekmuje z državnima zavodoma. Medtem, ko dajeta državni operi večinoma težke klasične opere in novitete, daje mestna opera povečini glasbeno popularna dela.

Velike revije, kakor »Plaza«, »Reichshallen«, »Scala« in »Wintergarten«, sicer ne spadajo v krog berlinskih gledališč, gredo pa z ozirom na vrednost izvajanja sporedno z umetniškimi gledališkimi odri. Večina teh ima dnevno po dve predstavi in ne zaostaja za »Plazo«, ki ima točno 3000 sedežev.

Vseh razkošnih Ufinih kino-palač pa bi bilo težko naštet, saj so na prometnejših krajih kar druga poleg druge.

Obisk berlinskih gledališč je povprečno prav dober. Kader prave gledališke publike je velik in to občinstvo strogo loči živ oder od sence na platnu. Gledališče mu je kakor dobra restavracija, kjer uživa v svojem miru, kino mu je kričeč buffet. Berlinčan ljubi gledališče nad vse; igralcu sledi do zloga in giba. Informiran je o vsem, kar je z njim v zvezi, in prav rad govori o gledališču pa naj bo visok izobraženec ali preprost delavec.

»Gledališče je zrcalo naše kulture«, mi je rekla stara ženica v električni. In mladina je tako navdušena, da se zlasa v razgovorih o gledališču, če ni drugače.

V Berlinu se zbira ves veliki igralski svet zlasti sedaj, ko lahko odrski igralci tudi filmajo. Tako jim je dano več prilike za delo in zaslužek, česar jim druga mesta ne morejo nuditi v toliki meri.

Smer nemške odrske umetnosti je jasna: izračunani tehniki je dal ruski teater krvi in duše.

J. Daneš:

Potujoči igralec

(Dalje.)

Sedla sva k mizi. Naročil je dve pivi. Informiral se je, kako sem se ločil od doma. Iskreno sem mu vse natančno povedal. Zasmeljal se je na ves glas.

»Baš po komedijantsko ste jo urezali, ampak doma bo nevihta. Ste že kdaj igrali?«

»Nikoli, gospod direktor, le deklamiral sem nekoč v normalki v Ljubljani.«

»Potemtakem ste Kranjec?«

»Da, in še Ljubljčan.«

»Od vraga, kako pa pridete na Hrvaško?«

»Ob potresu smo zbežali. Moja mati je iz Siska, oče pa Slovenec!«

»Tako, tako, lepo. Veste, pri gledališču ne cveto rožice, ampak kdor ima poklic, tudi lahko kaj doseže. Mnogo truda in sa-

mozatajevanja, stradanja, veliko več slabih kot dobrih ur je pri tem poklicu. Umetnost je mačeha. Znete nemški?»

Srknila sva pivo.

Kot vihar pridere Joža z igro v roki ter jo izroči direktorju.

Treslo me je kot šibo na vodi, ko je začel Dragutinović listati po knjigi.

»Ajdi, da vidimo,« se dvigne direktor od mize. »Joža, dvigni zaveso!« In tako se je zgodilo.

Dragutinović stopi na oder in začne: »Torej, to je dvorni kaplan na dvoru Kacenstajnskem. Fin gospod, uglajen, dunajskih manir, spletkari zoper Ivana Zrinjskega, zvanega Ivan Gnade. Sploh pa vam bom jaz približno recitiral in odigral sceno, da spoznate karakter. Nastopate tukaj dostojanstveno, mirno, mirno. Oblečen ste v reverendo.«

Tisti hip zakrešči Joža: »Ampak jaz ne bom hodil k župniku ponjo.«

Direktorjev pogled je zadostoval in jaz sem bil prepričan, da bo Joža reverendo prinesel.

Dragutinović stopi izza kulise in začne: »V Kacenstajnu obilazi vrag, leže vražiče...« in odigral mi je vlogo.

Vse sem razumel; le neskončno sram me je bilo pred ravnateljem ponavljati.

Dvakrat sva ponovila.

»Naučite se vlogo. Bo šlo! Niste brez talenta! Ne oddrdri vloge, lepo počasi, karakterizirati. No, saj itak Tunča suflira. Torej nasvidenje!« in odjadril je. Molk!

Joža parkrat pokašlja, mislim, da bi si bil pregriznil jezik, da ga ni sprožil:

»Hm, seveda, to bi znal vsak norec, če mu direktor vse prej odigra. Talent, talent! Kdo je pa meni kaj pokazal? Živ krst nič — vse sam!«

Odkrito priznam: tisti hip mi je Joža imponiral. Vse sam — in igral je že tudi.

«Potuhnil sem se kot kužek, ki ima nekaj na vesti in se molče izmuznil iz gostilne.

III.

Moj prvi uspeh.

Zaneslo me je k Uni. Na drugi strani zagledam star grad in precej pod gradom senco.

Tja se grem učiti.

Poprej kupim še hlebec bosanskega kruha. Naravno, da nisem čakal na grajsko senco, temveč sem že med potjo načel hlebec. Zavalim se v travo in pričenem s polnimi usti:

»V Kacenstajnu obilazi vrag...«

Naučil sem se, kot bi vodo pil. Zadovoljen sam s seboj se prevalim na hrbet. V mislih sem bil v Sisku: banka, menica, oče, mati, jeziki prijateljev, natolčevanja in še marsikaj. Videl

sem, kako oče besni od jeze in sramote, videl sem solze svoje matere.

Moj Bog, če oče zve, da sem igralec, mi prepove za večne čase domov. Prav gotovo me prekolne. V očeh mojega očeta je bilo gledališče nekaj pohujšljivega, igralce je pa črtil, kot ne vem kaj. In zdaj je ravno njega zadelo, da mu je šel sin med igralce. Za starše sem izgubljen in izobčen, o tem sem si bil na jasnem.

Otenem pa mi je venomer šepetalo v ušesih:

Igralec, slava, osebnost, vse te bo občudovalo, častilo... venci, darovi, pisanje časopisov, slike, pohvale... Vrtele se bodo okoli tebe lepe deklice, rožnata pisemca, doživljaji! Ponosno boš korakal kot kralj, princ, grof, baron! Angažman v Ljubljani, na Dunaju — po vsem širokem svetu!

Prijetno sem se muzal v travi, bil sem zelo, zelo zadovoljen s samim seboj. Zaziban v te prijetne misli zagledam na mostu par moških, ki so prihajali iz Hrv. Kostajnice. Spoznal sem takoj direktorja Dragutinoviča, ostali bodo gotovo tudi igralci. Ali naj se jim priključim?

Sli so mimo in me niso opazili. In vendar mi ni dala žilica miru. Mahnil sem jo za njimi, da bi jih kot slučajno srečal. Ko sem jih že od daleč opazil pred krčmo, sem se obnašal, kot da jih ne vidim.

Toda direktor me pokliče: »Priatelj, le bližje!« Zardel sem kot kuhan rak in se pri tej priči spodtaknil, da bi se skoraj sedesal. Razume se, da je to izzvalo krohot.

»Sedite kar semkaj,« mi pomaga direktor iz vidne zadrege.

Predstavi mi prisotne: »Gospodje Davidovič, Milošević ali Čika Miša, Tunča Ambrož, Stankovič, Mlinarič ali Vojvoda Kovčič ali Pike, Milovanovič — Milanče — Preparađa...«

Gostilničar medtem omeni, da bo za par minut sveža »janjetina na ražnju«, in vpraša, če želim »reberca ali pri vratu«?

Nisem vedel, kaj in kako. Nenadoma zamekeče nekdo s tenorsko stisnjenim glasom: »Prinesi, kajpada, za vse skupaj tako nekako dve kili in lukca tudi! Nov član častil!« Bil je Tunča, ki je to govoril in pokazal name. Ta dovtip mu je izredno ugajal. Nisem zinil besedice, a krčmar je že odfrčal. Medsebojna zbadanja na račun janjetine je prekinila grmada mesa, lukca in kruha. Planili so po jedachi kakor risi. Kot bi trenil, je bilo vse pospravljeno, še celo mehkih kosti je nankrat zmanjkalo. Morila me je skrb, če ta Tunča že ve, da bom jaz igral njegovo vlogo.

Direktor je čital moje misli in pripomnil: »Saj res, Tunča, gospod bo danes igral vašega kaplana. Vi pa suflirate!« Meni je zaprlo sapo. Tunča je zajeceljal: »Mojo vlogo? Kako? A—e—e, tako, moja, no prav, pa naj, prav.« Na obrazu mu je pa bilo videti, da mu ni bilo baš prav, pa se je vendarle vdal v usodo. Najbrže zato, ker sem plačal račun. Nisem se varal. Ko smo se vračali, me je Tunča nadrl za pet kron, katere sem mu tudi

brez ugovora dal in čeznje napravil križ. V gostilni so bile že postavljene stolice za »teater«. Celotni vtis še nekam ni bil tako slab. Prve tri vrste so bile enotne in boljše stolice, druge tri mešanica raznih stolov, zadnje dve vrsti pa navadne klopi. Takoj sem razumel, da razlikujejo I., II. in III. vrsto. Pri vrstah je bila postavljena mizica s stolom in svečo, torej — blagajna.

Igralci so se razšli v stanovanja, bodisi k večerji ali po žene.

Joži je dal Dragutinovič nalog, da mu prinese z doma garderobo in vstopnice.

»Zakaj ravno jaz? Moram še dvorano poškopiti in svetiljke osnažiti, zakaj pa je ta tukaj? Prokleti začetnik!«

»Gospod direktor, bom pa jaz prinesel,« se ponudim, samo da bi pomiril Jožo.

»Če vas ne moti, meni je prav.« In sva šla.

Spoznal sem direktorico Štefo Dragutinovičevo, poznejšo članico Slovenskega gledališča v Ljubljani. Zelo prijazna, simpatična, rdečelasa mlada gospa, polna, zalita, z eno besedo: lepa žena. Takoj sem si bil na jasnem, da igra glavne ljubimke.

Prevzel sem okroglo pleteno košaro, kakršne jih rabijo za perilo ter odšel v teater. Joža me zadirčno pozdravi: »No, ali ti je padla krona z glave? Misliš, da sem jaz kaj slabši, če si ti lepše oblečen? Tudi nisem v hlevu rojen, sem izučen trgovec, špecerist, znam pa tudi knjigovodstvo!« Ponižno pristavim: »Zakaj se pa jezite, vidite, jaz še ne vem, kakšne navade so tu.«

»Seveda — ne vem, ne vem, ti jih bom že jaz vtepel v glavo!«, mi milostno odvrne.

Prihajali so igralci in košare so jim nosili otroci hišnih gospodarjev. Zato so dobivali proste vstopnice.

Moj usodepolni trenutek se je bližal. S strahom sem se priplazil za kulise. Na odru je bilo vse razmetano. Ta je klečal ter se gledal v košček zrcalca, drugi se je oblačil, moški in ženske so bili popolnoma neženirano. Jaz sem bil v zadregi in nisem vedel, kam pogledati. Prvi je žgal čep na sveči ter si delal črte po obrazu, drugi si je barval obrvi, tretji se je mazal z nekakšno rdečo barvo, ta zopet z rdečim papirjem od cikoriije.

Vse to je bila zame nedosegljiva umetnost. Moj Bog, ali se bom tega tudi jaz kdaj navadil? Joža se je smukal okoli mene. Opazil je mojo zadrego in zdelo se mi je, kot da nekaj hoče.

»Za krono vas maskiram,« mi šepne.

Brž sem mu jo stisnil v roko.

In začel je črtati po mojem obrazu ter me ogledovati od leve in desne. Ti moj ljubi Bog, kaj bi dal, če bi se mogel videti v zrcalu! Tipal sem se po obrazu, čutil sem pa v sebi neko resnost. »Tako, sedaj je dobro,« pokima. »Hvala Bogu, tudi te zadrege sem rešen,« si mislim.

... V Kacenštajnu obilazi vrag...

Poprijela se me je neka nervoznost. Oblečem si še to blaženo reverendo in bil sem pripravljen.

Publika je že prihajala, slišalo se je živahno žuborenje. Ravnatelj je pri »blagajni« prodajal vstopnice. Joža je odšel med publiko nakazovat sedeže.

»Ha, ha, ha,« se je smejal pritajeno Pike, ko me je zagledal.

»Človek božji, kaj ste se pa tako našemili! David, prosim te, poglej to maškarol!»

Nastal je vseobčji krohot.

Stojim kot pribit — vsem v zasmeh. Nisem se upal ziniti, da me je tako Joža namazal. Gledal sem v tla in solze sem imel v očeh.

»Takšen ne morete nastopiti, saj niste opica,« mi pravi Pike. »Obrišite se!« Storil sem to z rokavom reverende.

Dve potezi, malo pudra in vse je bilo v redu.

»Ajdemo! Začnemo!«, ukaže ravnatelj, ki je prišel od blagajne. Naglo obleče nekakšno čudno črno suknjo, sleče hlače, črn trikot pa je imel že na sebi.

Z malim zvončkom, ki je bila Dragutinovičeva last in simbol, je dal Joža znamenje. Publika je utihnila in zastor se je dvignil. Tunča je s knjigo in svečo v roki sufliral v prvi kulisi. Od same razburjenosti se stisnem v kot. Slišim govorjenje, ne razumem pa niti besedice. Prvo dejanje se je končalo z aplavzom. Takoj je stopil zopet Joža v akcijo. Postavil je one stare fotelje na oder, obesil rdeče zastore v ozadju in na straneh ter pogrnil malo mizico na sredi odra. Scena je ostala kakor v prvem dejanju, namreč gozd. Torej ta dva fotelja in zastori v gozdu so predstavljali dvorano v Kacenštajnskem gradu.

Zastor se v drugič dvigne.

»Čujte vi,« se oglasi Tunča, »kmalu nastopite. Pazite na iztočnico!«

Pri teh besedah so me poprijele vse mogoče človeške potrebe, noge so se mi šibile, sape mi je zmanjkalo, v glavi se mi je vrtelo, po obrazu so mi tekale debele kaplje.

»Ven, ven, ajdi! No, ali bo?«, to so bile zadnje besede, pozneje nisem ničesar več slišal ne videl.

Stal sem sredi odra. Krčevito sem tiščal molitveno knjižico na trebuhu. Zvezde so mi švigale pred očmi. Hotel sem spregovoriti, a nisem spravil glasu od sebe. Zdelo se mi je, da se pogrezam v zemljo.

Na odru je stal Davidovič, ki je predstavljal grofa Ulriha Kacenštajnskega, gospa Jela je igrala Klaro, nevesto Ivana Zrinjskega, zvanega Gnade, ter Pike kapetana Bukovačkega, zaupnika Ivana Zrinjskega.

Nastala je pavza. Neprestano so se mi noge tresle, bilo je slišati kot bi s peto žeblice zabijal.

S pritajenim smehom prekine to mučno situacijo g. Davidovič z besedami:

»No, častni oče, kaj je novega?« Molk.

Da me spravi k zavesti, me potegne za roko bliže k sebi. Prisloni uho k mojim ustam kot bi me poslušal, me potreplje

po rami ter reče glasno: »Razumem, častni oče!«, četudi nisem jaz zinil niti »be«.

»Res je, da, znano mi je, V Kacenštajnu obilazi vrag...« Izgovoril je ves moj monolog — on!

»Ali ne, to ste mi hoteli zaupati?« Pokimam in s silno težavo dihnem prav tiho:

»Da.«

Obstal sem na mestu. Okrog mene sama tema. Kako sem zopet prišel za kuliso, ne vem.

Polomija, oh polomija, nikdar se tega ne navadim! Vrnem se domov!

Sedel sem v kotu kot garjeva ovca.

(Dalje prih.)

Drobiz

Po sto letih prvič na odru. Henry Monnier je bil darovit igralec, pisec in risar. Leta 1831. je napisal dvodejanko »Obsojenčeva žena«, ki jo je letos Saša Guitry prvič uprizoril na pozornici De la Madeleine. Isti večer se z uspehom igrata še dve krajši stvarci Guitryjevi, od teh prikazuje ena Jožefa Prudhomme, kakršnega si je zamislil H. Monnier. Prudhomme bi bil po naše: modrijarh, malomeščan, zapečkar ali mezelj, kakor so nekoč imenovali naši visokošolci filistra. A filister: »viele ist er, wenig liest er, nichts ist er.« Monnierov preprostež se odlikuje po svoji prenapeti, zabuhli zgovornosti. Rabi prispodobe, ki se nikakor ne morejo strinjati, n. pr. »državni voz plava nad ognjenikom«, ali pa »sin, ta sablja je najlepši dan mojega življenja; vihtel jo bom, da branim ali da prevrnem vlado« itd. Za njegovega življenja je prišlo le nekaj Monnierovih burk na oder, n. pr. »Joseph Prudhomme, chef des brigands« (1860).

»Les Cent Jours«. Pariški oder Ambigu igra trodejanko »Sto dni«, zgrajeno po scenariju Benita Mussolinija, ki predodčuje Napoleonov konec. Docela se strinja z zgodovino. »Toda, žal, nobena reč ni tolikanj varljiva kot zgodovinska resnica«, piše James de Coquet. »Človek ne razumeva stvari s tem, da jih gleda od blizu. Kajti naše oko je takšno kot nojevo: samo zastira nam istino. Kadarkoli gledam historičen igrokaz, mislim na fotografovega konja, to otrdelo žival, ki se, bi dejal, bori s smrtjo. Izpopolnjeno oko ga je zajelo. Slikarjev konj je napačen. Toda ta živi in dirja... Delo je sestavljeno z veliko spretnostjo in s popolno zgodovinarsko poštenostjo. Morda je to vzrok, da nas niti enkrat ne vznemirja.«

Francoz — nemški romantik. Nemčija je obhajala letos 150-letnico Adelberta Chamissa, ki se je rodil in deloma vzgojil v Loreni, ob veliki revoluciji pa leta 1790. s starši pobegnil na Nemško, kjer je postal paž pruske kraljice. V letih 1815—1818. je s Kotzebuejem napravil na ruski bojni ladji pot okoli sveta, ki jo je priredil grof Romancov. V vedi se je izkazal kot izvrsten

botanik, poslednji znanstveni njegov spis pa je »O havajščini«. Više stoji kot pesnik. Vsak Nemec pozna njegovo »Petra Schle-mihla čudežno zgodbo«, pravljico o možu, ki je lahkomišelnó prodal svojo senco hudiču, se potem križemsvet podi za njim in se slednjič malce potolaži za svojo izgubo s tem, da dobi sedmero-miljske škornje. Izvirni umotvorček je preveden v razne jezike, v francoščino ga je preložil pisec sam. Poleg številnih globoko občutenih pesmi je v njegovi književni zapuščini tudi drama »Fortunati Glücksseckel und Wunschhüttlein«.

Rip: *Sous son bonnet. (Bouffes-Parisiens).* Revija v 2 de-janjih »Pod njeno čepico« misli seveda elizejsko gospo Mariano. Kakor veste, je bila »Marianne« tajna družba s socialističnimi težnjami, ki je na Francoskem delovala med restavracijo Bur-bonov in julijskim kraljestvom. Njeno ime se simbolično rabi za junakinjo svobode in zaščitnico političnih preganjancev, torej za Francijo. Francoz rad ponagaja. Revuisti in popevkarji često vzamejo na muho svojo Mariano, čeprav jo ljubijo. Zlasti Rip je, bi dejal, službeni zafrkovač vladavine. Tokrat se je dobro ob-nesel, ako tudi se preveč nagiblje med hvalilce nekdanjih časov.

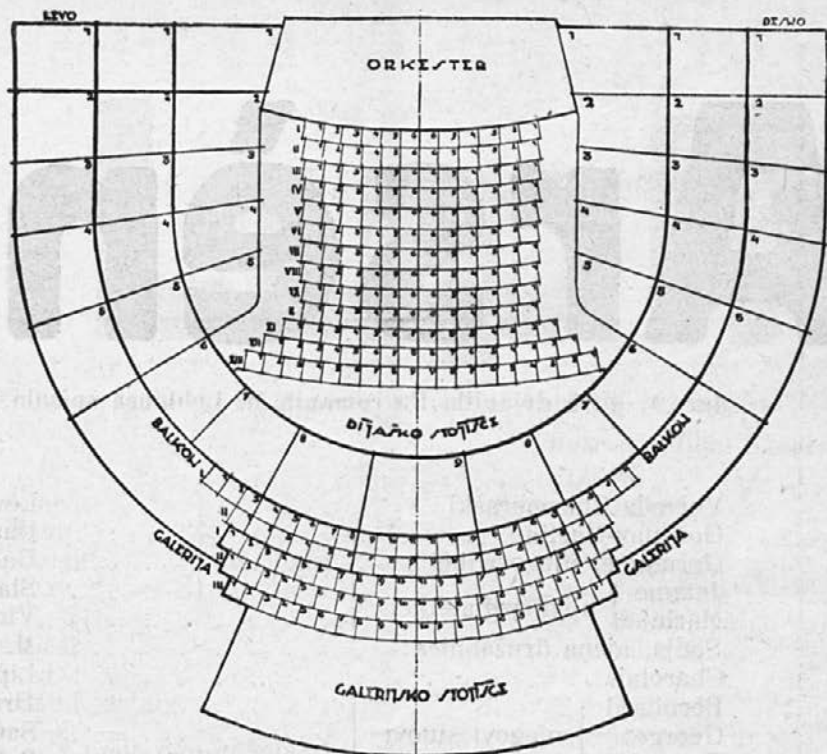
Cene za zvezdnike. Pariški ravnatelji so se nedavno dogovo-rili, da bodo plačevali zvezdnikom največ po 500 frankov za ve-čer, povrh pa še nekaj odstotkov prejemka, če gre za res pri-vlačne umetnike. Ta »Sveta zveza« je naperjena proti zvezdam, ki so za svoj nastop zahtevale neredko prave ... astronomske številke, na škodo občinstvu ali v propast gledališki blagajni. Tudi igralci in pevci druge vrste so bili pri tolikšnih nagradah precej prikrajšani.

Roger Martin du Gard: »Un taciturne«. Doslej je slovel le kot romanopisec in urednik. Z »Molčljivcem« pa je nastopil na deskah, ki pomenijo svet. Za zdaj se mu še pozna, da je romano-pisec, njegove osebe so nekam pasivne, kažejo le svoje odraze ali odzive (reakcije) nasproti življenju. Glavna vzmet je ljubo-sumnost. Izabela je bila obljubila večno devištvo, da bi se po-korila za razburkano preteklost. S 13 leti je bila namreč iz sum-ničenja z bodalcem ranila svojo tovarišico v samostanu, Polja-kinjo z imenom Vando, ki je sedaj njena najboljša sodelavka v Molčljivčevi veletrgovini in prijateljica. Ko ta zve, da se misli Izabela poročiti z gospodarjevim pomočnikom, jo silno razgo-varja ... Kritika hvali posebno zgoščen dialog, obžaluje pa, da je drama razpletana s samomorom. Samomor — pravi Du Gard — je petminutna omedlevica spričo kake težkoče v življenju.

Večina. Ko so prvič uprizarjali igro Franka Wedekinda »Mar-quis von Keith«, je bila le peščica ljudi v Talijinem hramu. Pa še ti so se jeli vznemirjati v 3. dejanju in kazati ogorčenje. Te-daj je stopil Wedekind na rob prizorišča in posvaril maloštevilne gledalce: »Pazite se, gospodá, mi smo tukaj v večini!« A. D.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Nar. gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Župančič. Urednik: Fr. Lipah. — Tiskarna Makso Hrovatin, vsi v Ljubljani.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

Continental

IVAN LEGAT

MARIBOR
VETRINJSKA 30
TELEFON INT. 24-34

LJUBLJANA
PREŠERNOVA 44
TELEFON INT. 26-36

Arsène Lupin

Igra v štirih dejanjih. Po romanih M. Leblanca spisala Francis et in Maurice Leblanc. Iz francoščine prevel Milan Skrbinšek

Režiser: Milan Skrbinšek.

Vojvoda Charmeraški	Levar	Jean, šofer	} pri Gournay-Martinu {	Juvance
Gournay-Martin	Daneš	Irma, hišna		Kučeva
Germaine, njegova hči	Gabrijelčica	Alfred, sluga		Pianecky
Jeanne } njeni prijateljci {	Slavčeva	Hišnik		Navec
Marie }	Vida Juvanc	Hišnica		Rakarjeva
Sonja, njena družabnica	M. Danilov	Ključavničar	Murgelj	
Charolais	Lipah	Guerchard	Skrbinšek	
Bernhard }	Drenovec	Preiskovalni sodnik	Gregorin	
George } njegovi sinovi {	Sancin	Boursin } policijska agenta {	Jerman	
François }	Železnik	Bonavent }	Potokar	
Victoire, gospodinja } pri Gournay-Martinu {	Medvedova	Stražnik	* * *	
Firmin, lovski čuvaj }	Plut			

Prvo dejanje se vrši na gradu Charmeraškem. Drugo in tretje na Gournay-Martinovi palači v Parizu, četrto pri vojvodi v Parizu.

Krznene plašče ge. Galije posodila tvrdka L. Rot.

Blagajna se odpre ob pol 8.

Parter: Sedeži I. vrste	Din 30
" II. - III. vrste	" 28
" IV. - VI. "	" 26
" VII. - IX. "	" 24
" X. - XI. "	" 22
" XII. - XIII. "	" 20

Lože v	Din 100
I. red	" 100
"	" 120
II. red	" 70
"	" 75
Peti ložni	" 20
"	" 25
"	" 15

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

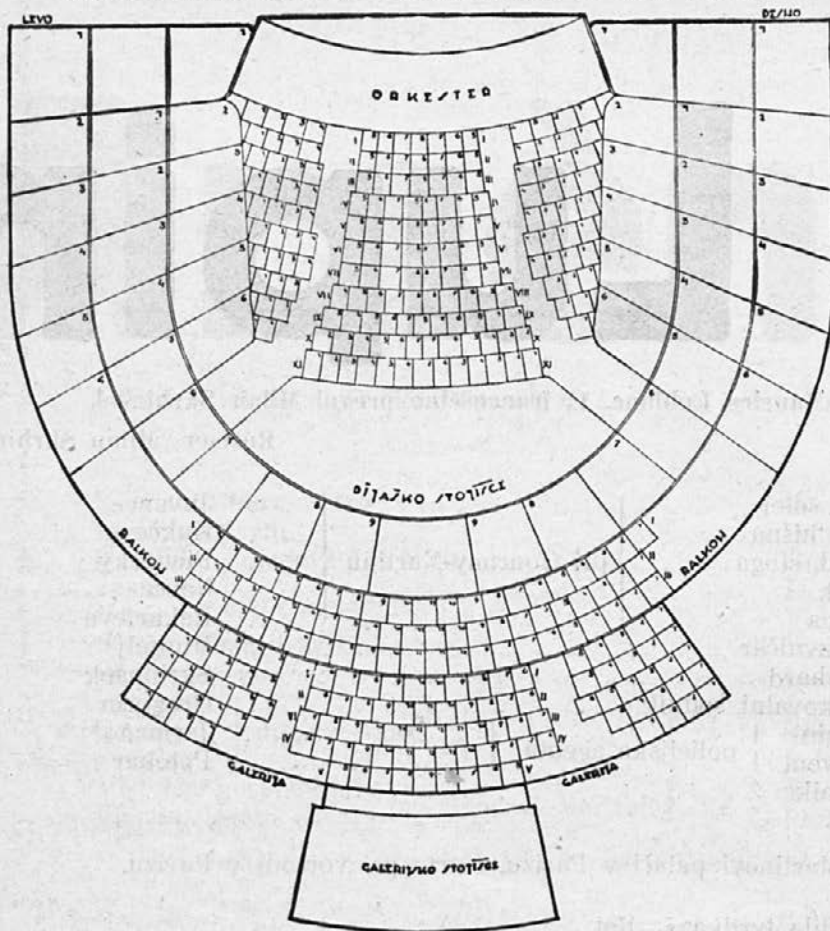
Začetek ob 8.

Konec ob 11.

Balkon: Sedeži I. vrste	" 22
" II. "	" 18
Galerija: " I. "	" 14
" II. "	" 12
" III. "	" 10
Galerijsko stojišče	" 2
Dijaško stojišče	" 5

D

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

„RIBA“ Ljubljana Gradišče 7

trgovina z raznovrstnimi sladkovodnimi in
svežimi ter konzerviranimi morskimi ribami

Specijalna zajutrkovalnica vsakovrstnih rib - Vinotoč

Lastnik I. Ogrinc

Telefon 25-84